

Svenska PEFC ek för

Svensk PEFC Skogsstandard

PEFC SWE 002:3

2012 - 2017

Innehåll

Svensk PEFC skogsstandard.....	4
1 Introduktion	4
2 Skogsskötselstandard	5
2.1 Aktivt, ekonomiskt skogsbruk	5
2.2 Skogsbränsle	5
2.3 Nya oprövade metoder och kemiska medel	5
2.4 Främmande trädslag	6
2.5 Skogshälsa	7
2.6 Omvandling av skogsmark	7
2.7 Vilt	7
2.8 Hänsyn till rennäringens intressen	8
3 Social standard	9
3.1 Lagar och arbetsmarknadsvillkor	9
3.2 Avtalsförhållanden	9
3.3 Arbetsmiljö	10
3.4 Arbetsorganisation	10
3.5 Grundkompetens	11
3.6 Kompetensutveckling	11
3.7 Urkoppling av kriterierna 3.1 - 3.6	12
3.8 Skogsbruk och rennäring	12
3.9 Rekreation och allemansrätt	12
3.10 Landsbygdsutveckling	12
4 Miljöstandard	13
4.1 Ansvar för naturvärden	13
4.2 Områden med höga naturvärden som ska prioriteras för avsättning	13
4.3 Nyckelbiotoper	14
4.4 Områden med höga naturvärden i skog som brukas	15
4.5 Blöt skogsmark, torvmark och dikning	15
4.6 Metoder för att skydda mark och vatten	15
4.7 Kant / skyddszoner / hänsynsytor	16
4.8 Naturvärdesträd / utvecklingsträd	16
4.9 Död ved	17
4.10 Lövträd	18

4.11	Bränning	18
4.12	Landskapsekologi	19
4.13	Kulturmiljö	20

Dokumentnamn:	Svensk PEFC Skogsstandard	
Dokumenttitel:	PEFC SWE 002:3	
Godkänt av:	Svenska PEFC	Datum: 2011-01-31
Godkänt av:	Internationella PEFC	Datum: 2011-11-02
Publicerat:		Datum: 2012-01-18, Justerat 2012-08-01
Övergångsperiod:	Ett år från och med	Datum: 2012-01-01
Giltigt till:		Datum: 2016-11-02

Svensk PEFC skogsstandard

1 Introduktion

Målsättningen för Svenska PEFC:s skogsstandard är att utveckla ett uthålligt skogsbruk med god balans mellan produktion, miljö och sociala/kulturella intressen. Standarden baseras på "Lissabondeklarationen" som antogs vid den tredje ministerkonferensen om skydd av Europas skogar (numera Forest Europe) i juni 1998. Principer, regler och riktlinjer som stadgas i den svenska skogsvårdslagen och annan tillämplig nationell lagstiftning utgör därtill en plattform för standarden. De kriterier, indikatorer och operativa riktlinjer som beskrivs i resolutionerna L1 och L2, som också antogs vid ovan nämnda konferens, har efter utvärdering tillämpats.

Standarden omfattar tre delar:

- **Skogsskötselstandard**
Anger de principiella riktlinjerna för en ekonomiskt uthållig och ståndortsanpassad skogsproduktion.
- **Social standard**
Anger de principiella riktlinjerna för anställningsförhållanden, arbetsmiljö, arbetsorganisation, kompetens, relationer med samebefolkning och rennäring, allemansrätt och landsbygdsutveckling.
- **Miljöstandard**
Anger kraven på hänsyn till natur- och kulturmiljö i skogsbruket.

Skogsbruket ska bedrivas med målsättningar som stöder en inriktning mot mångbruk (flermålsskogsbruk) och följer den svenska lagstiftningen. Målet är en ekonomiskt uthållig och värdefull skogsproduktion, samtidigt som biologisk mångfald bevaras samt kulturmiljö-, sociala och estetiska värden värnas. Skogsvården ska baseras på forskning och vetenskapliga rön.

Denna standard ingår i en bred strategi för naturvård, inklusive generell hänsyn på all skogsmark, naturreservat, biotopskyddsområden, naturvårdsavtal etc. Skogsskötseln ska ta hänsyn till de naturliga och/eller kulturpåverkade ekologiska processer som skapat det biologiska arvet, dvs. de miljöer, substrat och strukturer som är viktiga för den biologiska mångfalden.

Alla relevanta internationella avtal/direktiv som Sverige undertecknat eller på annat sätt förbundit sig att följa eller implementera ska respekteras. Exempel på internationella avtal är CITES, ILO-konventioner, Internationella avtalet om tropiskt timmer (ITTA) och Konventionen om biologisk mångfald (CBD).

Beroende på avtalsförhållandena mellan avverkningsorganisationer och skogsägaren ansvarar endera parten för att följande kriterier och operativa riktlinjer säkerställs.

2 Skogsskötselstandard

2.1 Aktivt, ekonomiskt skogsbruk

Skogsbruket ska bedrivas aktivt och uthålligt i enlighet med skogsvårdslagen, annan relevant lagstiftning och skogspolitiska mål. Med uthålligt skogsbruk avses ett långsiktigt brukande med syfte att bevara eller förstärka fastighetens tillgångar i form av skogsproduktion, naturvärden och sociala värden. Vid aktivt skogsbruk används en skogsbruksplan, som stöd vid skötseln av de enskilda bestånden.

Skogsbruket ska baseras på vetenskapligt beprövade, ståndortsanpassade metoder och principer. För att skapa förutsättningar för en lönsam skogsproduktion ska säkra föryngringsmetoder prioriteras. Nyttjat plant- och frömaterial ska ha dokumenterad härkomst, anpassat till ståndorten. Röjning och gallring ska utföras så att vitala skogar skapas med höga produktions- och naturvärden. Gödsling med kväve och mineralämnen ska bedrivas i enlighet med Skogsstyrelsens föreskrifter.

Skogsbruk med särskilt produktionsintensiva metoder får bedrivas på nedlagd jordbruksmark och på upp till 5 procent av övrig areal produktiv skogsmark på fastighetsinnehavet (dock inte mark som avses i 4.2-4.4). I dessa fall gäller inga andra standardkrav – utöver de normala villkoren i Skogsvårdslagen.

Skogsförvaltning ska omfatta cykeln inventering och planering, genomförande, övervakning och uppföljning och ska inbegripa lämplig utvärdering av såväl planerade som genomförda skogsbruksåtgärders sociala, miljömässiga och ekonomiska inverkan. Utöver egna resultat kan data och resultat från exv. Riksskogstaxeringen och från Skogsstyrelsens Polytax tjäna som utgångspunkt för en ständig förbättring i syfte att minimera eller undvika negativ inverkan.

Skogsförvaltningen ska sörja för adekvat skydd av skogen från otillåten verksamhet som illegal avverkning, illegal markanvändning, illegalt anlagda bränder och andra illegala verksamheter.

Information om lagstiftning inom skogsbruket och råd om skötsel kan erhållas via Skogforsks webbtjänster "Regelrätt Skogsbruk" och "Kunskap Direkt"

2.2 Skogsbränsle

Uttag av skogsbränsle är en naturlig del av ett aktivt skogsbruk och ska utföras på ett hänsynsfullt sätt så att markens långsiktiga produktionsförmåga bevaras, körskador minimeras och lämnad generell hänsyn bibehålls. Där vetenskapliga resultat eller praktiska erfarenheter visar att markens surhetsgrad eller långsiktiga produktionsförmåga påverkas negativt av skogsbränsleuttag, ska återföring av näring ske t.ex. i form av kväve och/eller skogsbränsleaska. Spridning av aska från skogsbränslen kan leda till sänkt tillväxt på svaga till medelgoda marker och ökad tillväxt på goda marker.

2.3 Nya oprövade metoder och kemiska medel

Nya, oprövade metoder och kemiska medel som medför risk för negativa effekter på människan och naturen ska inte användas utan att miljökonsekvenserna utretts och föreskrifter utformats av berörd myndighet. Föryngringsmaterial med artfrämmande arvsanlag (genmodifierat föryngringsmaterial) ska inte användas i avvaktan på miljökonsekvensbeskrivning och principbeslut av PEFC General

Assembly. PEFC utvärderar årligen om giftfria medel för bekämpning av skadegörare är fullgoda alternativ till kemiska medel avseende skyddseffekt och kostnad. Användning av WHO Typ 1A och 1B pesticider är förbjuden.

Vid eventuell användning av bekämpningsmedel gäller:

- Användning av kemiska medel för bekämpning av skadegörare ska undvikas/minimeras.
- Kemisk bekämpning ska endast användas när andra lämpliga metoder till rimlig kostnad inte finns att tillgå.
- Vid användning av kemikalier ska rutiner finnas som säkerställer att dessa används i enlighet med lagar och förordningar samt tillverkarens instruktioner. Personal ska ha erforderlig utbildning och utrustning
- Vid massförökning av skadeinsekter får kemiska och biologiska bekämpningsmedel användas enligt villkor meddelade av berörda myndigheter.

2.4 Främmande trädslag

Främmande trädslag enligt Skogsstyrelsens definition, det vill säga trädarter som inte har sitt naturliga utbredningsområde inom Sverige, kan ha högre tillväxt, fördelaktiga virkesegenskaper, vara bättre anpassade mot skador av vilt eller föränderligt klimat. De kan därför vara ett viktigt komplement i både småskaligt odlande och som en del av större företags skötselprogram. Vid användande av främmande trädslag ska samtidigt risker som skogsskadeangrepp, effekter på biologisk mångfald och oönskad självspredning beaktas. Främmande trädslag ska därför användas med försiktighet och i begränsad omfattning. Bestånd med främmande trädslag ska dokumenteras i skogsbruksplanen.

Större skogsägare med innehav om minst 5000 hektar ska begränsa eventuell användning av främmande trädslag så att den totala arealen bestånd som domineras av främmande trädslag högst uppgår till 20 % av den produktiva skogsmarksarealen.

Mindre skogsägare ska begränsa eventuell användning av främmande trädslag så att den totala arealen bestånd som domineras av främmande trädslag högst uppgår till 25 % av den produktiva skogsmarksarealen.

Vid förnygringsavverkning av bestånd som ska ersättas med främmande trädslag ska hänsyn tas i enlighet med standarden.

Större skogsägare som tillämpar ekologisk landskapsplanering ska i denna beakta användandet av främmande trädslag. Detta innefattar bland annat att nyetablering med främmande trädslag inte ska ske i majoriteten av landskapen med ingen eller låg andel främmande trädslag (<2 % trädslagsandel på landskapsnivå).

Skogsägare som innehar främmande trädslag på skogsmarken ska begränsa och ta bort oönskad självspredning. Exempel på oönskad självspredning är mer omfattande spridning på skogsmark i direkt anslutning till eller inom egna frivilliga avsättningar eller skogsmark där ersättning utgått från samhället för skydd av natur- eller kulturmiljöer, på skogsmark i anslutning till nationalparker eller naturreservat där de angränsar till det egna fastighetsinnehavet.

Större skogsägare, med markinnehav inom renskötselområdet (3 § rennäringslagen (1971:437)) ska inte anlägga bestånd med främmande trädslag inom för rennäringsen särskilt viktiga platser om inte annat överenskomms i samråd. Dessa är gamla boplatser och andra samiska kulturlämningar,

flyttningsleder, naturliga samlingsställen, övernattningsställen (rastbeten), svåra passager, särskilt viktiga hänglavsområden, arbetshagar och kalvningsland samt kulturellt viktiga stigar och offerplatser. Dessa ska dokumenteras vid samråden eller genom samebyarnas markanvändningsredovisningar, renbruksplaner eller riksintresseredovisningar för renskötsel.

Större skogsägare ska ha kontrollprogram för:

- Omfattande oönskad självspredning till nationalparker, naturreservat eller frivilliga avsättningar.
- Omfattande skogsskadeangrepp. Behov av kontroll inom områden med högre risk (kärva klimatlägen, vindutsatta bestånd, tidigare användning på felaktiga ståndorter, praktiska erfarenheter, med mera) ska beaktas särskilt.
- Hänsyn på bestånds- och landskapsnivå vid användning av främmande trädslag.

2.5 Skogshälsa

Skogsskötselåtgärder ska på bästa sätt efterlikna naturliga processer med förebyggande biologiska åtgärder, där så är praktiskt och ekonomiskt möjligt. För att bevara och förbättra skogens hälsa och vitalitet ska lämplig trädslagblandning användas och/eller bevaras för att förbättra skogens stabilitet, vitalitet och motståndskraft mot negativa miljömässiga faktorer och stärka naturliga regleringsmekanismer. Åtgärder för att minska skogsskador, orsakade av t.ex. frost, torka, vind, svamp eller insekter, ska ges hög prioritet vid rådgivning, utbildning och vid skogsbruksåtgärder. Föreskrifter och allmänna råd från Skogsstyrelsen ska följas. Där Skogsstyrelsen utfärdat bekämpningsområden vid massförekomst av skadegörare ska Skogsstyrelsens rekommendationer iakttas, till exempel genom avverkning av angripna träd, utläggning av fångstfällor eller fångstvirke. Vid dessa åtgärder ska hänsyn tas till naturvärden, vatten och andra känsliga miljöer.

2.6 Omvandling av skogsmark

Omvandling av skogsmark till annan markanvändning ska bara ske undantagsvis och då detta är förenligt med gällande lagstiftning samt efter att alla nödvändiga tillstånd har erhållits/samråd utförts. Exempel på detta är när omvandling syftar till att utveckla skogsbruks- och samhällsrelaterad infrastruktur [REDACTED], forskning, förbättra förutsättningar för friluftsliv, bevara eller utveckla kulturmiljövärden eller biologisk mångfald.

2.7 Vilt

Skogsägare ska verka för en god balans mellan viltstammarnas storlek och skogen som födoresurs så att skogens mångfald inte hotas. Med det menas att betesbegärliga trädarter ska ha möjlighet att utvecklas till fullstora träd och att möjligheten att välja trädslag efter skogsmarkens förutsättningar inte begränsas. En väl anpassad avskjutning är av grundläggande betydelse.

Åtgärder ska vidtas, genom egen jakt eller genom krav på jaktarrendatorer och viltförvaltningsområden, för att begränsa viltskador och hålla stammarna av klövvilt på nivåer som gör det möjligt att bedriva skogsbruk som både är lönsamt och medger att beteskänsliga trädslag kan utvecklas.

Som underlag för att bedöma om viltstammarnas storlek är väl avvägd ska befintliga skadeinventeringar, älg/vilt-observationer, inhägnade demonstrationsområden på förnygringsytor eller lokala erfarenheter om vandringsmönster mm användas. Vid skadeinventeringar bör antalet huvudstammar med tekniska skador i rotstocken endast undantagsvis överstiga 20 % av totala antalet huvudstammar när beståndet är ca 4 m högt. Som vägledning för en god balans mellan mångfald, skogs- och viltproduktion bör andelen färskas betesskador inte överstiga 2-3 % vid skadeinventering.

2.8 Hänsyn till rennäringens intressen

I områden med bevisad eller sannolik renbetesrätt (i enlighet med SOU 2006:14) ska följande objektsvisa hänsyn tas till rennäringen:

- På lavrika marker (hög täckning av renlav i fältskiktet ska lätt markberedning användas utan omfattande omrörning och lavövertäckning
- I bestånd med viktig hänglavs förekomst ska ståndortsanpassad slutavverkning utföras med sparande av hänglavsrika kantzoner längs vattendrag och myrar samt trädgrupper med hänglav
- Skogsgödsling ska inte utföras i bestånd av lavtyp, lavrik typ och torra ristyper med inslag av lav om inte annat överenskommit i samband med samråd enligt §20 och §31 SVL.
- Bränning ska inte utföras på marker av lav- eller lavrik typ och som är viktiga för rennäringen, om inte annat överenskommit i samband med samråd enligt §20 och §31 SVL.
- Särskild hänsyn ska tas vid vägbyggnad i närheten av renarnas flyttningsleder
- Särskild anpassad avverkning ska tillämpas i närheten av skiljeställen

3 Social standard

Innehavare av svenskt PEFC-certifikat/bevis ansvarar för att följande kriterier uppfylls i innehavarens verksamhet.

3.1 Lagar och arbetsmarknadsvillkor

Den verksamhet som har betydelse för svensk PEFC-certifiering ska bedrivas så att gällande lagar, svenska kollektivavtal och praxis på arbetsmarknaden efterlevs. Direktcertifierade företag/avverkningsorganisationer och gruppcertifierade företag, med fler än tio anställda eller fler än två underentreprenörer, ska formulera och tillämpa en offentlig policy som beskriver företagets sociala ansvarstagande, i överensstämmelse med den sociala standarden.

3.2 Avtalsförhållanden

I planerings-, skogsvårds- och drivningsarbeten ska sådana entreprenörer/företag användas som erlagt lagstadgade avgifter och skatter. Svensk F- Skatt och momsregistrering ska redovisas för uppdragsgivaren. Bokslut som ej är offentlig handling i Sverige ska tillhandahållas uppdragsgivaren på förfrågan. För såväl egna anställda som anställda i entreprenadföretag ska anställnings- och arbetsförhållanden följa gällande lagstiftning. Därutöver ska det svenska kollektivavtalets bestämmelser utgöra grund för överenskommelser mellan arbetsgivare och arbetstagarparten så krävs förutsätts att kollektivavtal tecknas.

- Affärsavtal ska tecknas skriftligt mellan uppdragsgivare och uppdragstagare. Det är normalt uppdragsgivaren, det större företaget, som ansvarar för att så sker. Avtalets innehåll ska överenskommas mellan parterna och följa praxis i branschen. Exempel på detta är ABSE (Allmänna Bestämmelser Skogs Entreprenad)
- Anställningsavtal som informerar arbetstagarparten om de villkor som gäller för anställningen ska tecknas skriftligt. Det är arbetsgivarens ansvar att så sker. Avtalets innehåll ska vara i enlighet med Lagen om anställningsskydd och gällande svenskt kollektivavtal.
- Parter vid tecknande av anställningsavtal är arbetstagarparten och arbetsgivaren.
- Avtalsparterna ansvarar för att ingångna avtal efterlevs.
- Då uppdragsgivare anlitar uppdragstagare med geografiskt utspridd verksamhet utan fast driftställe, eller med fast driftställe utanför Sverige, ska uppdragsgivaren förvissa sig om att uppdragstagaren och/eller dennes anställda har för årstiden goda levnadsvillkor under uppdragstiden. Regler för inställelse, hemresa och resor vid ledigheter ska framgå av anställningsavtalet. Om den anställde betalar för boende och resor via löneavdrag ska detta redovisas i anställningsavtal och lönebesked.
- Ingångna avtal ska dokumenteras och upprättats i likalydande exemplar, varav parterna tar var sitt.
- Arbets- och säkerhetsinstruktioner ska finnas på arbetsplatsen, samt redovisning som därav följer, och upprättas på de respektive språk som krävs för att säkerställa att alla berörda förstår dem.

3.3 Arbetsmiljö

Svenska PEFC-certifierade företag ska verka för god och säker arbetsmiljö inom ramen för lagstiftning och god branschpraxis. Rimlig övergångstid ska tillämpas för åtgärder som kräver större ekonomiska insatser, exempelvis maskinombyggnader och maskinbyte.

- Arbetsgivare och arbetstagare ska samverka och bedriva systematiskt arbetsmiljöarbetet, så att alla anställda omfattas.
- Ansvar för och utförande av företagets arbetsmiljöarbete ska dokumenteras.
- Av affärsavtalet ska framgå:
 - Omfattning av uppdraget
 - Vem som har arbetslednings- och miljöansvar
 - Hur ansvaret för samråd av arbetsmiljö och säkerhet ska tillämpas om flera aktörer är inblandade.
- Nödlägesrutiner ska upprättas på de respektive språk som krävs för att säkerställa att arbetstagare och uppdragstagare förstår dem.
- Tillgång till personalutrymme ska finnas enligt överenskommelse inom ramen för svensk arbetsmiljölagstiftning och tillämpligt kollektivavtal.
- På stora företag ska skyddskommitté organiseras (vid > 50 anställda lagkrav på skyddskommitté)
- Skyddsombud ska finnas på företag med fler än fem anställda. I mindre företag är exempelvis regionala skyddsombud och lokala företagshälsovården lämpliga partners i skyddsarbetet.
- Arbetsgivaren svarar för att den företagshälsovård som arbetsförhållandena kräver finns att tillgå. (Med företagshälsovård avses en oberoende expertresurs inom områdena arbetsmiljö och rehabilitering. Företagshälsovården ska särskilt arbeta för att förebygga och undanröja hälsorisker på arbetsplatser samt ha kompetens att identifiera och beskriva sambanden mellan arbetsmiljö, organisation, produktivitet och hälsa)
- Vid användning av kemikalier ska rutiner finnas som säkerställer att dessa används i enlighet med lagar och förordningar samt tillverkarens instruktioner. Personal ska ha erforderlig utbildning och utrustning.
- När uppdragsgivare anlitar uppdragstagare med geografiskt utspridd verksamhet, och/eller med fast driftsställe utanför Sverige, ska uppdragsgivaren förvissa sig om att uppdragstagaren har ett dokumenterat, fungerande arbetsmiljöarbete, i enlighet med Svensk PEFC-standard.

3.4 Arbetsorganisation

Svenska PEFC -certifierade företag ska sträva efter ständiga förbättringar som gör att de anställda och verksamheten kan utvecklas. De resurser som avsätts ska anpassas till varje enskilt företags storlek och situation.

- En tydlig delegering av ansvar och skyldigheter som tydliggör individens roll i företagets organisation ska upprättas.
- Företaget ska formulera mål och se till att personalen är förtrogen med dessa.
- Arbetsituationen ska anpassas efter individuella medicinska och ergonomiska förutsättningar.

- Jämställdhet ska genomsyra arbetssättet.
- För att klarlägga utbildningsbehov utifrån företagets och individens behov ska utvecklingssamtal och arbetsplatsträffar genomföras regelbundet och dokumenteras.

3.5 Grundkompetens

Svenska PEFC-certifierade företag ska rekrytera medarbetare med god grundkompetens som bas för fortsatt lärande i skogliga arbeten. För anställda gäller att eventuella luckor i utbildningsnivå ska kompenseras genom särskild utbildning, ledning och tillsyn.

- All personal som utför skogliga arbeten (avverkning, gallring, markberedning, röjning, planering och arbetsledning) ska ha kompetensbevis för adekvat natur- och kulturvårdsutbildning, motsvarande SYN - kurserna Natur- och Kulturmiljövård.
- All personal som planerar och utför skogsdikning ska ha kompetensbevis för skyddsdikning/dikesrensning, motsvarande SYN-kursen Skyddsdikning/dikesrensning.
- SYN-kursen Natur- och Kulturmiljövård -förnyelse, ska genomföras minst vart femte år.
- Lämplig grundutbildning är genomgången 3-årig naturbrukslinje med skoglig inriktning. Denna kunskapsnivå kan också ha inhämtas genom erfarenhet och annan utbildning inom näringen.
- Inom skogsvården förekommer säsongsmässigt engagemang av visstidsanställd arbetskraft utan skoglig yrkeskompetens. Arbetsorganisationen ska då anpassas efter den visstidsanställda personalens kompetens och erfarenhet. Arbetsledare med god kompetens ska tillsättas. För att kompensera luckor i utbildningsnivå hos personalen ska särskild utbildning genomföras. Ledning och tillsyn av verksamheten ska ske på ett sådant sätt att PEFC kravens efterlevnad säkerställs. Arbetsledare (t.ex. plantbasar) och visstidsanställda röjare, verksamma mer än tre månader, ska uppfylla kompetenskraven enligt pkt 1 och 3 ovan. Dock kan omfattningen av natur- och kulturvårdsutbildning för röjare vara anpassad till och integrerad i annan adekvat kurs för röjning enligt SYNs kursprogram.
- All regelbundet återkommande personal, förutom säsongsanställda plantörer, ska uppfylla kraven på Grundkompetens. All personal som utför skoglig planering ska ha kompetens att utföra skoglig naturvärdesbedömning. Personal som utför skogsbruksplanläggning eller andra kunskapsbaserade tjänster ska ha dokumenterad kompetens för arbetets utförande.

3.6 Kompetensutveckling

Systematisk kompetensutveckling av anställda ska ingå som en viktig del i det certifierade företagets personalpolitik. Denna ska utformas som individuella/gruppvisa program.

- Utbildningsbehov ska identifieras. Genomförda och planerade utbildningar ska nedtecknas i utbildningsliggare.
- All återkommande personal ska omfattas av program för kompetensutveckling.

3.7 Urkoppling av kriterierna 3.1 - 3.6

I familjeföretag utan anställda eller i samverkan mellan enskilda markägare, på någon av markägarnas fastigheter, behöver PEFC-kriterierna 3.1 - 3.6 inte tillämpas.

3.8 Skogsbruk och rennäring

Relationerna mellan rennäringen och skogsbruket bygger på ömsesidig respekt för och avvägningar mellan olika behov av markanvändning i norra Sverige. Lokal samverkan och behovsanpassade avvägningar ska eftersträvas för att lokalt finna de mest lämpliga lösningarna. För familjeskogsbruket tjänar tecknade avtal - mellan LRF Skogsägarna och Samernas Riksförbund samt LRF-policyn "Familjeskogsbruk och renskötsel i samverkan för Norrland" - som utgångspunkt, samt Svenska PEFC-styrelsens "Policy för balans mellan Skogsbruk och Rennäring".

Hänsyn ska tas till rennäringen enligt skogsvårdslagens § 13b, 14, 18b, 20 och 31. Vad beträffar samråd ska föreskrifter och allmänna råd enligt skogsvårdslagens §20 och 31 tillämpas, om inte annat överenskommit utanför renskötselns åretruntmarker. Se vidare Svenska PEFCs "Policy för balans mellan Skogsbruk och Rennäring", SWE 001, bilaga d.

3.9 Rekreation och allemansrätt

Svenska PEFC värnar om allemansrätten vilken ger människor tillgång till skogsmark som inte är att anse som tomtmark. Allemansrätten innebär stor frihet att vistas i naturen och medför också ansvar och skyldigheter. Miljön får inte skadas och markägaren får inte åsamkas ekonomisk skada eller hindras från att utnyttja sin mark.

3.10 Landsbygdsutveckling

Svenska PEFC stödjer principen om bärkraftig landsbygdsutveckling i hela Sverige. Såväl småskaligt som storskaligt skogsbruk liksom turism baserad på natur- och kulturmiljö är viktiga plattformar för landsbygdsutveckling. Skogsägaren samt virkesinköps- och serviceorganisationer ska sträva efter de skogsskötsel- och skogsbruksmetoder samt den försäljning eller förädling av skogens produkter som är mest ändamålsenlig för att behålla och utveckla arbetstillfällena, konkurrenskraft och lönsamhet.

Skogsägarna och organisationerna ska dessutom i görligaste mån vidta åtgärder för att säkerställa virkesförsäljning, virkesleveranser och servicesystem i hela landet, inklusive glesbygdsområden med långa transportavstånd. Uppdragsgivaren ska ge lokala entreprenörer möjligheter att lämna in offerter, och överväga - under i övrigt marknadsmässiga villkor - anpassningar av uppdragets storlek till mindre, lokala entreprenörsföretag. Uppdragsgivaren ska ha en rutin som beskriver hur övervägandet görs.

Skogsmiljöns rekreativvärden för lokalbefolkningen när det gäller hälsa och välbefinnande ska uppmärksammas.

4 Miljöstandard

4.1 Ansvar för naturvärden

Skogsägaren ansvarar för att bevara och utveckla förutsättningar för biologisk mångfald på fastigheten.

4.2 Områden med höga naturvärden som ska prioriteras för avsättning

Minst 5 % av den produktiva skogsmarken ska avsättas för naturvårdsändamål som NO- eller NS-bestånd (Naturvård – Orört eller Naturvård – Skötsel) markerade i en skogsbruksplan eller motsvarande för större skogsägare (se SWE 001 8.1). Undantag gäller för markinnehav mindre än 20 ha produktiv skogsmark där områden som har, eller i en nära framtid kan utveckla, höga naturvärden saknas.

Vid urval och avgränsning ska områden prioriteras efter deras betydelse för biologisk mångfald. Nyckelbiotoper ska väljas ut i första hand, i andra hand ska andra områden med höga naturvärden och/eller utvecklingsbara naturvärden väljas. Skogsskötselåtgärder som återställer eller skapar förutsättningar för att skyddsvärda biotoper binds samman ska användas där så är praktiskt och ekonomiskt möjligt. Exempel på andra skyddsvärda skogsområden än nyckelbiotoper är sådana som innehåller:

- skyddade, sällsynta, känsliga eller representativa skogsekosystem som strandområden och våtmarksbiotoper;
- områden som innehåller endemiska (förekommer endast inom ett specifikt område) arter och habitat med hotade arter, enligt Artdatabanken;
- hotade eller skyddade *in situ* (på ursprunglig plats) artsammansättningar; dock under beaktande av
- globalt, regionalt eller nationellt betydande stora landskapsområden med naturlig utbredning och rikedom av sådana arter.

Åtgärder för att främja sociala värden får vidtas under förutsättning att biologisk mångfald inte skadas. Traditionella skötselsystem som har skapat värdefulla ekosystem, som exempelvis fåbodbruk eller skogsbete ska stödjas på lämpliga platser när det är ekonomiskt möjligt och i linje med Skogsstyrelsens bestämmelser.

- I den frivilliga avsättningen får områden med naturvårdsavtal ingå samt det certifierade fastighetsinnehavets del i naturvårdsavsättningar på gemensamhetsmark eller motsvarande. Det får dock inte områden som före certifieringen avsatts som naturreservat eller biotopskyddsområden där full ekonomisk kompensation utgått.
- Om staten efter certifieringen önskar göra reservat eller biotopskyddsområde av en frivillig avsättning som gjorts inom ramen för certifieringskravet på 5 %, är markägaren inte skyldig att avsätta motsvarande ny markareal för att nå upp till 5 %.

- Minsta areal för avsättning är 0.3 hektar. För skogsägare med mer än 5000 hektar är minsta areal för avsättning 0.5 hektar.
- När väsentligt mer än 5 % avsätts för naturvårdsändamål kan certifieraren godkänna lättnader i standardkraven avseende:
 - Andel produktionsintensiva metoder
 - Antal utvecklingsträd och högstubbar
 - Andel lövdominerade bestånd
 - Areal bränd skogsmark
 - Andel löv i barrdominerade bestånd
 - Andel äldre skog i balanserad åldersfördelning
- Avsättning inom ramen 5 % krävs inte för certifierade fastighetsinnehav eller del därav inom det område längs den skandinaviska fjällkedjan som ligger ovan Skogsstyrelsens gräns för fjällnära skog. Nyckelbiotoper ska dock alltid avsättas inom ramen för 5 % frivillig avsättning, eller skötas efter samråd med Skogsstyrelsen.

4.3 Nyckelbiotoper

Nyckelbiotoper enligt Skogsstyrelsens definition ska avsättas med full ersättning av staten eller som NS eller NO inom ramen för minst 5 % frivilliga avsättningar. Skötsel som förstärker eller bevarar naturvärdena får utföras. Fastigheter med stor andel nyckelbiotoper och där staten inte prioriterar områdena för formellt skydd, kan efter samråd med PEFC:s styrelse och Skogsstyrelsen avverkas med förstärkt hänsyn. Nedanstående punkter måste uppfyllas till alla delar.

1. Skogsägaren ska avsätta nyckelbiotoper med högsta prioritet på minst 5 % av den produktiva skogsmarksarealen. Överstiger arealen nyckelbiotoper 5 % sparas alltid de nyckelbiotoper eller delar av nyckelbiotoper som har högst värden.
2. Skogsbruksplan ska finnas som säkerställer att nyckelbiotopernas kvarvarande areal efter avverkning uppgår till minst 5 % av fastighetens produktiva skogsmarksareal.
3. Skogsägaren/Paraplyorganisationen ska kontakta Skogsstyrelsen lokalt och begära information/samråd för att få en långsiktig lösning av prioritering, vård och förvaltning av nyckelbiotoper. Kontakten ska dokumenteras genom ett daterat protokoll eller avverkningsanmälan.
4. Efter information/samråd ska ett protokoll upprättas som klargör den fortsatta handläggningen samt hur och när frågan skall drivas fram till en lösning. En inlämnad avverkningsanmälan till Skogsstyrelsen kan räknas som samrådshandling.
5. Efter det att Skogsstyrelsen kontaktats enligt punkt 3 ovan ska skogsägaren ge Staten två års rådrum för att myndigheterna ska kunna planera vilka avsättningar som prioriteras inom Statens ramar. Om tydligt skriftligt beslut om prioritering i ärendet fattas tidigare av myndigheten, behöver inte de två åren gå till ända.
6. Skogsägaren/Paraplyorganisationen ska upprätta en liggare över ärendets gång, med dokumentation av berörda personer, avverkningsanmälan, beslut, och anteckningar.

7. Dokumentationen ska lämnas in till Svenska PEFC:s styrelse. Först när skogsägaren/paraplyorganisationen erhållit skriftligt besked från PEFC får avverkningen påbörjas.

4.4 Områden med höga naturvärden i skog som brukas

Skogar med höga naturvärden, som inte prioriterats för avsättning, ska brukas med en hög naturvårdsambition. I skogsbruksplanen angivna riktlinjer för hänsyn till befintliga värden ska följas.

4.5 Blöt skogsmark, torvmark och dikning

Blöt skogsmark har ofta en lång skogskontinuitet med särskilda naturvärden. Sådan skogstyp ska normalt avsättas för naturvårdsändamål enligt 4.2. Markavvattning får inte ske på tidigare odikad mark.

- Diken på torvmark där dikeseffekten (ökad tillväxt i skogen) uteblivit eller är mycket liten, eller där höga naturvärden skadas genom rensning, ska inte underhållas.
- I områden som är dikade sedan tidigare, ska dikenas funktion förbättras i första hand genom dikesrensning. Där diken ligger för glest eller är felaktigt grävda får nya diken anläggas mellan befintliga diken om tillstånd erhålls från länsstyrelsen.
- I samband med dikesrensning ska diken som mynnar direkt ut i vattendrag och sjöar åtgärdas, så att slam i vattnet ges möjlighet att sedimentera innan vattnet når vattendraget.
- Undantag från åtagandet att inte anlägga nya diken gäller för enstaka avloppsdiken. Undantag medges även vid översvämningar, hotande skogsbeståndets livskraft, uppkomna utom markägarens egen kontroll. Undantaget gäller dock inte skogar med höga naturvärden och som naturligt och återkommande översvämmas.
- Skyddsdikning ska tillämpas då SVL:s föryngringskrav inte kan uppfyllas på annat sätt.

4.6 Metoder för att skydda mark och vatten

Skogsbruk påverkar marken på flera sätt. Uttag av virke och skogbränsle inverkar på omsättningen och innehållet av näring i marken. Skador på marken kan innebära att näringsomsättningen i marken påverkas negativt, att markens förråd av näring minskar, att marken kompakteras samt att grund- och ytvatten påverkas genom transport av slam eller lösta näringsämnen eller tungmetaller. Skogsindustrins behov av en jämn försörjning av färskt virke ökar risken för att skador ska uppstå under perioder då marken är mer känslig för skador.

Skador på grund- och ytvatten ska förebyggas genom åtgärder som innefattar:

- Vid skogsbruks- och vägbyggnadsplanering ska särskild hänsyn tas till våtmarks- och vattenmiljöer.

- Nya vägar ska anläggas så att naturliga vattendrags sträckning bevaras samt så att skador på vattendragen minimeras. Nya vägdiken ska normalt inte mynna direkt i vattendrag, sjöar eller värdefulla våtmarker. I samband med upprustning av vägtrummor ska dessa åtgärdas om de utgör ett vandringshinder.
- Transportvägar i samband med skogsbruksåtgärder ska förläggas så att körskador minimeras. Särskild vikt ska läggas vid att undvika allvarliga körskador.
- Lämplig metodik och teknik ska användas för att minimera körskador vid drivning, speciellt där transporter korsar vattendrag.
- Allvarliga körskador på transportsvägar som innebär risk för slamtransport till vattendrag ska åtgärdas. För att minimera ytterligare omrörning och utlakning till grundvatten bör normalt inte andra typer än allvarliga skador åtgärdas, såvida inte särskilda skäl finns, t.ex. rekreativvärden.
- Med allvarliga körskador avses exempelvis skador som orsakar påtaglig erosion och slamföring till vattendrag, spårbildning som förändrar vattenflöden, djupa sammanhängande spår på torvmark eller i anslutning till vattendrag och sjöar, skador i områden med särskilda naturvärden, i fuktiga hänsynsytor och spårbildning i miljöer av särskild betydelse för friluftslivet, särskilt i närheten av tätorter. Se den branschgemensamma miljöpolicyen om körskador på skogsmark, www.skogforsk.se
- På marker med risk för erosion används intermittenta markberedningsmetoder. Markberedning ska normalt inte utföras i kantzoner mot vatten och på blöta marker.

4.7 Kant / skyddszoner / hänsynsytor

Kantzoner och skyddszoner är viktiga för den biologiska mångfalden på såväl skogsmarken som i angränsande ägoslag, inklusive våtmarker, sjöar och vattendrag. Skyddszoner kan variera beroende på vilka naturvärden man vill spara och utveckla. I samband med skogsbruksåtgärder ska funktionella kant- och skyddszoner skapas och eftersträvas.

- Skyddszonen ska vara funktionell och dess bredd ska anpassas efter skyddsobjektet i fråga och de förutsättningar som gäller på platsen.
- Vid skogliga åtgärder planeras för en framtida skiktad kantzon.
- I kantzoner/bryn och vid sjöar och vattendrag där vanlig produktionsskog går ända fram till kanten ska främst barrträd avverkas. Lövträd och buskar ska gynnas för att skapa en skiktad, olikåldrig kantzon.

4.8 Naturvärdesträd / utvecklingsträd

Till naturvärdesträd räknas levande eller döende träd. De ska ha speciella naturvärden och vara avvikande från det bestånd som ska avverkas. Utvecklingsträd är levande ordinära träd, representativa för beståndet, som sparas för att utvecklas till naturvärdesträd under nästa omloppstid. Utvecklingsträden sparas med fördel i eller i anslutning till trädgrupper, kantzoner och hänsynsbiotoper.

Vid såväl gallring som föryngringsavverkning ska naturvärdesträd lämnas för att leva, dö, brytas ner och multna.

- **Skogsägare med mindre än 5000 hektar** produktiv skogsmark lämnar **minst 10** naturvärdesträd per hektar.
- **Skogsägare med mer än 5000 hektar** produktiv skogsmark lämnar **alla** naturvärdesträd.

Är antalet naturvärdesträd lägre än 10 per hektar i föryngringsavverkning kompletterar man med utvecklingsträd så att man når i snitt minst 10 lämnade träd per hektar. Undantag medges vid vägbyggnad, vid risk för skador på människor och byggnader samt för träd i närheten av elledningar. Naturvärden knutna till kulturlandskapets träd och buskarter gynnas i lämplig omfattning.

Exempel på naturvärdesträd:

- avvikande, särskilt grova och/eller gamla träd
- grova träd med påtagligt vid och grovgrenig / platt krona
- grova, tidigare frivuxna, s.k. hagmarksgranar
- grova aspar och alar i barrdominerade bestånd om de inte förekommer rikligt,
- trädformig sälg, rönn, oxel, lönn, lind, hägg, fågelbär samt grov hassel i barrdominerade bestånd
- enstaka eller mindre grupper av ädla lövträd i det boreala skogslandskapet
- grova enar
- träd med påtagliga öppna brandlyror
- hålträd och träd med risbon
- träd med tydliga kulturspår

Som naturvärdesträd räknas inte:

- Träd som ingår i det normala skötselprogrammet t.ex. fröträd-, skärm- och timmerställningar.
- Äldre huvudstammar av barr, löv eller ädellöv som är skötta för virkesproduktion.

4.9 Död ved

Död ved är en viktig faktor för biologisk mångfald, men en bristvara i brukade skogar. En grundläggande ambition är därför att öka mängden döda stående träd, lågor, högstubbar mm. Död ved, med undantag av klenare avverkningsrester, ska värnas vid skogliga åtgärder.

- Död ved av tidigare lämnad naturhänsyn ska alltid lämnas, såvida inte risk för skada på människor eller egendom genom vindfällning mm föreligger. Annan förekommande äldre död ved (> 1år) sparas under förutsättning att den inte försvårar avverkning eller återbeskogning, eller att det föreligger risk för skada på människor eller egendom.
- Längs stigar/vandringsleder ska döda träd som riskerar vindfällning inte lämnas inom en trädlängds avstånd från stigen/vandringsleden. Där kan högstubbar istället vara ett lämpligt alternativ.
- Från andra gallring till och med slutavverkning (i annat än ek och bokbestånd) ska grov död ved av minst tre färska högstubbar, stockar, liggande eller ringbarkade träd skapas per

hektar.

- Om det redan finns mer än 3 m³sk färsk död ved/ha behöver ny död ved inte tillskapas. Färsk död ved utöver detta (t.ex. i form av vindfällen) får tas ut innan beståndet avvecklas.
- Högstubbar ska tillskapas av grövre, icke naturvärdesträd, av olika trädslag. De ska kapas på högsta säkra höjd.
- Vid föryngringsavverkning i ek- och bokbestånd ska död ved tillskapas, så att det vid avvecklingen av det gamla beståndet finns minst två ringbarkade träd eller högstubbar av huvudträdslaget i medeltal per hektar avverkad yta. Av övriga ädellövträd behöver vare sig högstubbar eller ringbarkade träd skapas.
- Större sammanhängande områden med död skog får åtgärdas för att möjliggöra anläggning av ny skog enligt kraven i skogsvårdslagen, men avsättning/skötsel som PF, NS eller NO bestånd bör alltid övervägas.
- Undantag från tillskapande och kvarlämnande av ny död ved medges vid särskilda skäl, t.ex. vid dokumenterad risk för massförökning av skadeinsekter.

4.10 Lövträd

Lövträd i skogsbestånden är viktigt både för biologisk mångfald och för kulturmiljön.

Där naturliga föryngrings- och tillväxtbetingelser finns för löv, ska skogsbruket bedrivas så att minst 3 % av arealen frisk- och fuktig mark på markinnehavet utgörs av bestånd som domineras av lövträd efter röjning och gallring.

I blandbestånd där de naturliga förhållandena så medger, ska lövträd värnas vid röjning och gallring så att de vid slutet av omloppstiden utgör minst 5 % av volymen i beståndet, inklusive närområden. Undantaget är blandbestånd av tall och asp där risken för knäckesjuka ska beaktas.

På fuktig sedimentmark som gränsar till vattendrag och öppna vattenytor, sedimentraviner samt andra naturligt lövdominerade fuktiga/blöta marker ska skogsbruk bedrivas med särskild inriktning mot att främja biotopens naturvärden så att lövdominansen bibehålls eller skapas.

Skogar dominerade av ädellöv och lövbestånd på fuktig mark ska normalt föryngras genom selektiv avverkning, under högskärm eller genom luckhuggning.

4.11 Bränning

På fastighetsinnehav med mer än 5 000 hektar sammanhängande produktiv skogsmark ska åtgärder vidtas, där förutsättningar i terrängen så finns, för att under en femårsperiod genomföra naturvårds- och hyggesbränning på motsvarande minst 5 % av föryngringsarealen på torr och frisk mark som är lämplig för bränning. Arealkravet kan minskas om kvaliteten varit hög och med stor andel naturvårdsbränning, enligt tabell nedan. Undantag medges för regioner där naturliga bränder varit av underordnad betydelse. Hit hör fjällnära skog, västra Västergötland, västra Småland, Bohuslän, Halland, Skåne, södra Blekinge samt Öland och Gotland. Undantag medges också i tätortsnära områden och där det finns angränsade bebyggelse. Bränning ska inte utföras på lavmarker som är viktiga för rennäringen.

I första hand ska tidigare brandpåverkad mark väljas. Naturligt brunnen skog får medräknas. Avverkning och bränning ska planeras så att brandgynnade arter främjas, t.ex. genom att humustäcket bränns tillräckligt hårt och att en ansevärd del av träden i beståndet dödas eller skadas. I starkt kvävebelastade områden ska kväveutlakning till vattendragen minimeras genom lämpliga skyddszoner. Där förutsättningar finns ska naturlig föryngring användas. En blandning av hård och lättare bränning för ökad biologisk variation ska eftersträvas.

Vid bränning som sker i områden som är produktionsklassade får den faktiskt brända arealen multipliceras med en uppräkningsfaktor enligt nedanstående tabell.

Bränning i produktionsklassade områden	Uppräkningsfaktor
Lämnad volym minst 15 % av ursprungsvolym	1,5
Lämnad volym minst 30 % av ursprungsvolym	2

- Lämnad volym är naturhänsyn och får inte avlägsnas i ett senare skede.
- Vid bränning i områden som ingår i skogsägarens områden som är avsatta för naturvårdsändamål, (enligt 4.1) får den faktiskt brända arealen multipliceras med en uppräkningsfaktor 3.
- Beslut om avsättning av bränt eller brandhärjat bestånd som inte redan är avsatt kan fattas efter brand.
- Innan bränning påbörjas ska lokala regler för anmälan följas och eventuella tillstånd ha inhämtats. Uppkommen skogsbrand som inte uppfyller kriterierna för begreppet "räddningstjänst" enligt Lagen om skydd mot olyckor (LSO) har skogsägaren själv att ta ansvar för.

4.12 Landskapsekologi

All skoglig planering bör ingå i ett landskapsekologiskt sammanhang. Det innebär att skogliga åtgärder och beslut om frivilliga avsättningar så långt det är möjligt genomförs i ett landskaps- och avrinningsområdesperspektiv där även behov av att återskapa skogs- och vattenmiljöer beaktas.

Skogsägare med mindre än 5000 hektar sammanhängande produktiv skogsmark ska beakta regionala aktionsplaner eller motsvarande i samband med skogsbruksplanläggning. Med detta avses att man på fastighetsnivå anpassar skogsbruket så att regionala mål till exempel med avseende på mängden död ved, areal äldre lövrik skog, areal skog med höga naturvärden mm kan uppnås.

Skogsägare med mer än 5000 hektar sammanhängande produktiv skogsmark ska planera i ett landskapsekologiskt perspektiv, med hänsyn till arrondering och andra lokala förutsättningar.

För större markägare ska planeringen inkludera en bristanalys, eller liknande genomgång, där man jämför dagens omfattning och fördelning av substrat och miljöer med den omfattning och fördelning som borde finnas för att skapa förutsättningar för arternas överlevnad. Arealen på det landskap som man beaktar utgår från de arealkrav som större arter (däggdjur och fåglar) med mer specialiserade krav har (till exempel hackspettar), vilket oftast betyder att landskapen bör vara minst 5000 ha. I planeringen ska resultat av bristanalysen användas.

4.13 Kulturmiljö

Skogliga åtgärder ska utföras så att fornlämningar inte skadas och så att skador på övriga kända värdefulla kulturmiljövärden minimeras.

I samband med skogsbruksplanläggning och traktplanering ska kända fornlämningar markeras i skogsbruksplanen. Kända forn- och kulturmiljölämningar ska markeras i traktdirektivet. Vid avverkning avgränsas dessa med fördel i terrängen i form av kulturstubbar.

Särskilda naturvärden som finns i kulturpräglade områden, t ex. kulturlandskapets träd- och buskarter eller där artsammansättningen bär prägel av tidigare hävd, ska beaktas och gynnas i lämplig omfattning.

Kulturvärden kan utgöra motiv för val av områden som avsätts enligt 4.2.